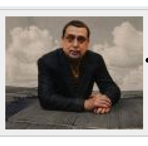
- Як "скосити" чверть мільярда на порожньому місці - схема «Саші Сєдого»

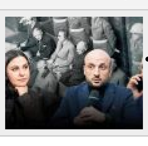
- Кваліфікація роботи окупаційних "судів" як елемент злочину проти людяності

- «Головний діамант» Мазепи: знищений Москвою Військовий собор знову постане?

- Геополітичний контраст: українці дедалі більше вірять у Європу на тлі глибокого скепсису щодо США

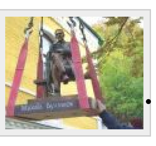
- Панічне скорочення імперської матриці: як московські ракети помножили на нуль міф про нейтральність російського канону

- Південь козацької країни на картах французьких інженерів проти географічних галюцинацій рашистів

Кваліфікація роботи окупаційних "судів" як елемент злочину проти людяності

ВІЙНА З РОСІЄЮ | ВС, 2026-06-14 08:30

Версия для печати

Прокуратура АРК відкрила кримінальне провадження за статтею про злочини проти людяності, пов'язані з діяльністю окупаційної судової системи в Криму.

Розслідування ініційоване на підставі матеріалів правозахисного центру ZMINA, який фіксує політично мотивовані переслідування українських громадян із 2014 року. Йдеться не про окремі випадки судових рішень, а про системну практику, яка, за оцінками правозахисників, стала частиною державної політики РФ на окупованих територіях. У межах провадження українські слідчі вперше кваліфікують роботу окупаційних "судів" як елемент злочину проти людяності.

Правозахисники стверджують, що через такі механізми в Криму роками відбувалися масові арешти, сфабриковані справи та переслідування кримських татар і проукраїнських активістів. За оцінками Центру прав людини ZMINA, після 2022 року йдеться вже про тисячі кримінальних проваджень, розглянутих у Росії та на окупованих територіях. На цьому тлі прокуратура також розслідує конкретні епізоди, зокрема справи політичних в'язнів, які стали символами репресивної системи, зазначає Суспільне Крим.

> Читайте також: **Чотирьох кримських суддів нарешті судитимуть за державну зраду**

“Розслідувати всю піраміду – як вона працює”

Кримінальне провадження за статтею 442-1 Кримінального кодексу України “злочини проти людяності” – це перший випадок, у якому на рівні обласної прокуратури репресивну роботу окупаційної судової системи намагаються розглядати не лише як окремі воєнні злочини, а як частину масштабної та системної політики переслідування населення. Підставою стала заява Центру прав людини ZMINA, який роками документує політично мотивовані переслідування українських громадян в окупованому Криму. Йдеться про системне позбавлення права на справедливий суд – через вироки, ухвалені окупаційними “судами”, сфабриковані кримінальні справи та переслідування цивільних за проукраїнську позицію.

Голова правління Центру прав людини ZMINA Тетяна Печончик каже – правозахисники почали фіксувати ці порушення практично одразу після окупації Криму. Спочатку йшлося про десятки політв’язнів, але з роками масштаби переслідувань лише зростали.

> *“Ми працюємо з прокуратурою Криму з 2016 року, тобто вже 10 років надаємо матеріали, докази, свідчення щодо різноманітних порушень прав людини на території окупованого Криму. Працюючи в Криму з 2014 року та документуючи велику кількість політично мотивованих переслідувань, ми спостерігали, як драматично наростала кількість таких справ. Спочатку це були десятки історій, коли ми знали людей поіменно, їхні родини та адвокатів, а згодом – сотні і значно більше”*, – говорить вона.

За словами Печончик, уже в перші роки після окупації **стало зрозуміло**, що політичні процеси в Криму не мають нічого спільного зі справедливим судом. Росія масово інкримінувала українцям і кримським татарам “тероризм”, “екстремізм” і “диверсії”, а самі справи завершувалися багаторічними вироками.

Щоб довести системність цих порушень, правозахисники почали регулярно моніторити засідання окупаційних судів

> *“Після того, як кримські монітори відвідали декілька сотень судових засідань у дев’яти політично мотивованих справах, ми підготували дослідження щодо порушення стандартів права на справедливий суд у Криму. У ньому показали, що там фактично неможливо забезпечити справедливий розгляд у політично мотивованих справах проти українців і кримських татар. Порушуються всі ключові стандарти – незалежність суду, неупередженість, рівність сторін, презумпція невинуватості та публічність процесу*“, – каже Печончик.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році ситуація, за її словами, лише погіршилася: процеси стали ще більш закритими, а кількість переслідувань зросла. ZMINA провела **нове дослідження**, яке охопило не лише окупований Крим, а й інші окуповані території та суди РФ, де розглядалися справи українських громадян – як цивільних, так і військовополонених.

> *“Ми дійшли висновку, що це не тільки порушення права на справедливий суд як права людини. Це вже злочин проти людяності. І важливо, що відповідальність несуть не лише ті, хто викрадає чи катує, а й ті, хто фабрикує справи і виносить вироки – слідчі, прокурори та судді, а за ними – і ціла система зверху”*, – пояснює голова правління ZMINA.

У дослідженні йдеться приблизно про 600 справ проти українців після 2022 року, з яких 37 були детально проаналізовані. Загальний масштаб, за оцінками організації, може сягати 5–6 тисяч кримінальних проваджень проти цивільних і військовополонених українців на окупованих територіях і в Росії. Йдеться не про поодинокі вироки, а про систему, в якій справедливий розгляд політичних справ є неможливим за визначенням.

Саме тому ZMINA звернулася до прокуратури АРК із вимогою розслідувати ці переслідування як злочини проти людяності – тобто як єдину державну політику.

> *“Ми хотіли показати, що це не одна і не дві справи. Система побудована так, що об’єктивного судового розгляду там не може існувати в принципі”*, – каже Печончик.

Вона додає, що до недавнього часу в українському законодавстві навіть не існувало окремого складу злочину “злочини проти людяності”, який з’явився після ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

> *“Восени 2024 року до Кримінального кодексу України внесли новий склад – злочин проти людяності. Це один із найтяжчих міжнародних злочинів поряд із воєнними злочинами, геноцидом і злочином агресії”*, – зазначає вона.

За її словами, такі провадження для українських правоохоронців є новими, адже вимагають аналізу не окремих епізодів, а всієї системи переслідування.

> *“Це складніша робота, бо треба розслідувати всю піраміду – як вона працює і чому ухвалюються такі рішення. Потрібно піднятися на рівень вище й встановити тих, хто раніше не був безпосередніми виконавцями окремих злочинів”*, – пояснює Печончик.

На сьогодні це перше провадження про злочини проти людяності на рівні обласної прокуратури. У ZMINA називають його “піонерською практикою”, яка має сформувати підходи до майбутніх розслідувань.

Правозахисники вже передали прокуратурі дослідження, аналітику та докази. Разом із партнерами вони також підготували **дорожню карту** документування і розслідування таких злочинів.

> Читайте також: **Хто з представників української Феміди став державним зрадником**

Кінцевою метою, каже Печончик, мають стати вироки, які юридично зафіксують відповідальність конкретних осіб за політику переслідування цивільних у Криму.

> *“Якщо факт встановлений судом – це вже історичний факт, який фіксує відповідальність конкретних осіб”*, – підсумовує вона.

“Треба довести політику держави”

Перший заступник керівника прокуратури АРК та міста Севастополя Віталій Секретар пояснює – до появи відповідної статті такі злочини фіксувалися переважно у співпраці з Міжнародним кримінальним судом.

> *“Ми орієнтувалися не лише на факт переслідування. Ми враховували також насильницькі зникнення, катування та інші серйозні порушення. Бо механізм у Криму і на інших окупованих територіях подібний: спочатку незаконне затримання, далі катування, і вже потім – позбавлення права на справедливий суд”*, – пояснює Секретар.

Він наголошує, що ключова складність полягає у доведенні саме системної державної політики.

> *“Ми чітко ідентифікували структуру цієї державної політики, що дозволяє нам системно доводити злочинні наміри. Ми вже бачимо певну структуру того, як вона працює. Надалі відбуватиметься процес збору доказів для обґрунтування нашої позиції”*, – говорить прокурор.

Він описує типовий ланцюг переслідування як єдиний процес: затримання, катування, тиск і далі – “судове” рішення окупаційної системи.

> *“Це один безперервний процес переслідування”*, – каже він.

Прокурор також проводить паралелі з історичними процесами, зокрема з **Нюрнберзьким трибуналом**, де розглядали відповідальність суддів нацистської Німеччини.

> *“Був Justice Case (у цій справі (США проти Йозефа Альтштеттера та інших) американський військовий трибунал судив високопосадовців міністерства юстиції Третього Рейху – ред.) у Нюрнберзі, коли судили 16 високопосадовців міністерства юстиції нацистської Німеччини, суддів та прокурорів. Їм інкримінували використання правової системи як інструменту терору, політичних репресій, а також участь у воєнних злочинах і злочинах проти людяності*“, – зазначає він.

Водночас у прокуратурі наголошують: не кожен окупаційний “суддя” автоматично є воєнним злочинцем – необхідно довести конкретні порушення міжнародного гуманітарного права.

> *“Ми не виходимо з того, що будь-хто в мантії є злочинцем. Наш підхід ґрунтується на індивідуалізації відповідальності: кожен, хто забезпечив функціонування окупаційного механізму переслідування, нестиме персональну відповідальність. Ми маємо довести конкретні дії – непроінформованості про деталі правопорушення, що ставиться окупантами за провину особі, ненадання їй необхідних прав та засобів захисту, притягнення до кримінальної відповідальності за діяння, яке не є злочином за міжнародним гуманітарним правом, судовий розгляд за відсутності особи, відмова у допиті свідків сторони захисту та надання нею доказів невинуватості тощо”*, – пояснює Секретар.

Слідчі аналізують кожен елемент процесу, включно з роллю адвокатів і оцінкою доказів.

> *“Це складна інтелектуальна робота – розібрати, де саме було порушено право на справедливий суд. Тому, розробляючи власний унікальний алгоритм аналізу дій окупаційних суддів, ми базуємося на прецедентах Нюрнберга та практиці інших міжнародних трибуналів”*, – каже він.

У прокуратурі також спираються на Женевські конвенції та практику ЄСПЛ як частину сучасних стандартів справедливого судочинства.

Окремо він підкреслює, що найочевиднішими є справи проти українських військовополонених, яких судять за сам факт участі у війні.

> *“Притягнення до кримінальної відповідальності за участь у бойових діях є серйозним порушенням статусу військовополоненого, що саме по собі уже є окремим воєнним злочином. Це абсурдні, абсолютно неприпустимі та злочинні обвинувачення з точки зору міжнародного гуманітарного права”*, – додає він.

“Справи мають завершитися реальними вироками для всіх причетних”

Цьогоріч, 28 квітня український суд уперше визнав використання окупаційної “судової” системи проти цивільного населення воєнним злочином.

Подільський районний суд Києва **засудив** Віктора Можелянського до 13 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Суд встановив, що після окупації Криму він свідомо перейшов на бік Росії та ухвалював політично мотивовані рішення проти громадян України.

> Читайте також: **ПЦУ закликає винести на Радбез ООН проблеми української церкви в окупованому Криму**

Серед епізодів – переслідування кримських татар і українських активістів, зокрема справи політичних процесів у Криму.

У прокуратурі АРК та міста Севастополя наголошують – справа Можелянського стала першим вироком, який прямо визнав використання окупаційних “судів» як інструменту переслідування цивільного населення воєнним злочином. Наразі у прокуратурі АРК вже ведеться 87 кримінальних проваджень щодо подібних епізодів.

Адвокат Микола Полозов у коментарі наголошує, що фігура Віктора Можелянського є типовою для системи окупаційного судочинства в Криму. За його словами, це суддя, який до 2014 року працював у судовій системі України, а після окупації одним із перших перейшов на бік Росії та продовжив кар’єру вже в межах окупаційних структур.

> *“Віктор Можелянський – харків’янин, призначений суддею ще у 2002 році до Київського районного суду Сімферополя. Після окупації він прийняв російське громадянство і вже у 2014 році був призначений до окупаційного Київського районного суду Сімферополя. Це був один із перших прикладів, коли український суддя фактично перейшов на бік російської системи й почав працювати в її інтересах”*, – каже Полозов.

Він додає, що надалі Можелянський продовжив кар’єру в окупаційній судовій системі, поступово обіймаючи керівні посади.

> *“У 2019 році він очолив Центральний районний суд Сімферополя, а вже після початку повномасштабного вторгнення у 2023 році його призначили заступником голови Херсонського обласного суду на окупованій території. Тобто це не випадкова фігура, а людина, яка системно рухалася вгору в межах окупаційної судової вертикалі”*, – зазначає адвокат.

За словами Полозова, його професійна діяльність неодноразово перетиналася з рішеннями Можелянського, які впливали на права захисту та перебіг резонансних справ.

> *“Я вперше зіткнувся з його рішеннями ще у 2013 році у справі* ***Хайсера Джемілєва****, коли він ухвалив рішення про взяття під варту. Тоді це ще була українська юрисдикція, але ця історія фактично стала першим перетином у нашій професійній практиці”*, – згадує він.

Після 2014 року, за словами адвоката, Можелянський уже регулярно фігурував у політично мотивованих справах у Криму, зокрема у процесах проти кримських татар та активістів.

> *“Його ім’я з’являлося в низці політичних справ – це і справа* ***Ахтема Чийгоза,*** *і інші процеси, де він обирав запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою. По суті, він був частиною тієї системи, яка масово застосовувала арешти до кримських татар і проукраїнських активістів”*, – каже Полозов.

Окремо адвокат описує епізод, який безпосередньо стосувався його професійної діяльності як захисника Ільмі Умерова і став одним із ключових прикладів тиску на адвокатуру.

> “*У справі Ільмі Умерова слідчий ФСБ намагався домогтися мого допиту щодо адвокатської допомоги. Спочатку суд відмовив, оскільки це прямо суперечить закону і гарантіям адвокатської таємниці. Але згодом саме Можелянський дозволив ці слідчі дії. У результаті мене фактично затримали, примусово доставили на допит і намагалися отримати інформацію, яка становить адвокатську таємницю*“, – розповідає він.

За словами Полозова, цей епізод став прикладом прямого втручання в роботу захисника і тиску на систему захисту в політичних справах.

> “*Це була спроба фактично зламати інститут адвокатської таємниці і використати судове рішення для тиску на адвоката, який захищав політичних в’язнів. І Можелянський у цьому процесі зіграв безпосередню роль*“, – додає він.

Окремо адвокат коментує і значення вироку у справі Можелянського, підкреслюючи його новизну для української правової системи.

> “*Це перший випадок, коли український суд визнав використання окупаційної судової системи як інструменту воєнного злочину проти цивільного населення. Йдеться не лише про окремі рішення, а про саму практику політично мотивованих переслідувань*”, – зазначає Полозов.

Наприкінці адвокат наголошує на необхідності подальшої відповідальності для учасників цієї системи.

> “*Я переконаний, що такі справи мають завершитися реальними вироками для всіх причетних. Це має стати не винятком, а практикою, яка рано чи пізно призведе до реальної відповідальності всіх учасників цієї системи*”, – підсумовує Полозов.

—

Олександра Єфименко, опубліковано у виданні **СУСПІЛЬНЕ КРИМ**

Читайте також:

- **Як на Харківщині шукають зрадників і колаборантів**
- **DW: Тренд на зачистку: чому активізувалися переслідування кримських татар**
- **Заочно судитимуть ще 5 колишніх суддів-зрадників з АР Крим**
- **Чого чекати українцям після звільнення з-під окупації**
- **Прокуратура направила до суду справу про держзраду екссудді Криму**
- **Міжнародний кримінальний суд отримав нові докази злочинів Путіна та Лукашенка проти українських дітей**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите ***Ctrl+Enter.***

Коментарі

НОВИНИ

- 20:00 У неділю у західних, північних та центральних областях дощитиме
- 08:00 Продаж бензину вже обмежують у Татарстані, Москві та Санкт-Петербурзі
- 18:06 Ярина Чорногуз: Щодо плану армійської реформи
- 16:04 Мирослав Гай: Яка реформа потрібна армії
- 14:11 Касьянов: Підвищення виплат військовим - не реформа. Чого насправді потребує армія
- 13:06 Угода з Україною щодо прав угорців Закарпаття набула чинності - Мадяр
- 12:03 Мільярд на фортифікації Донеччини: хто заробляє на постачанні сіток за завищеними цінами
- 11:38 Директорка Нацрозвідки США оприлюднила інформацію про нібито підтримані США "біолабораторії" в Україні
- 10:05 Мафія, що контролює державу, обікрала ЗСУ на 200 млрд грн
- 09:01 Російська мова позбавлена захисту європейськими правилами - указ президента

ПІДПИСКА НА КАНАЛ

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

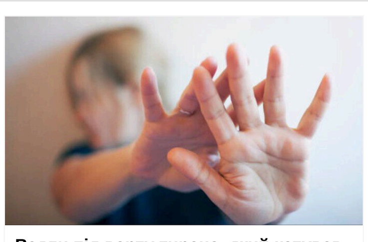
Взяли під варту тирана, який катував вагітну неповнолітню...
ДЕТАЛЬНІШЕ

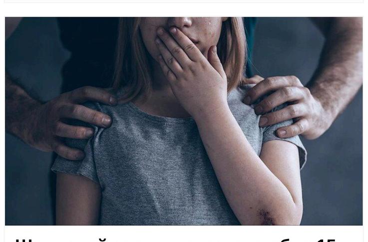
Шокуючий злочин: дезертир вбив 15-річну дівчину, аби...
ДЕТАЛЬНІШЕ

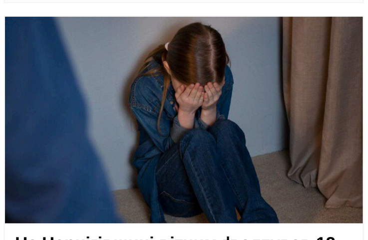
На Чернігівщині вітчим ґвалтував 12-річну дівчинку, доки її...
ДЕТАЛЬНІШЕ

РЕКЛАМА

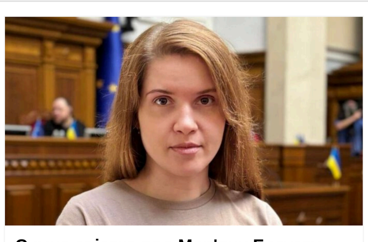
Сумна звістка про Мар'яну Безуглу підтвердилася!
ДЕТАЛЬНІШЕ

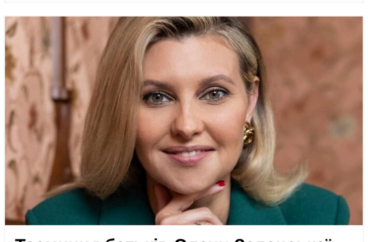
Таємниця батьків Олени Зеленської: чому вони роками...
ДЕТАЛЬНІШЕ

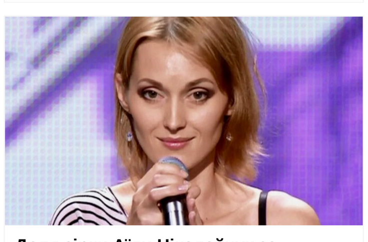
Доля зірки Аїди Ніколайчук за океаном: ким вона стала у США
ДЕТАЛЬНІШЕ

ВІДЕО

Соломія Крушельницька – підкорила весь світ, знищили у Львові

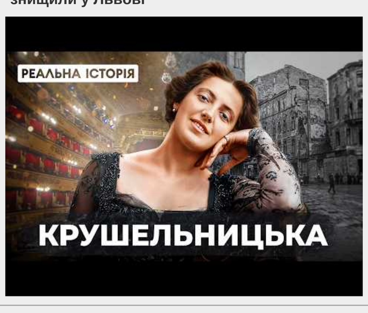

Знайшлись нові МАЄТКИ власників «Династії»: купуємо їх під прикриттям

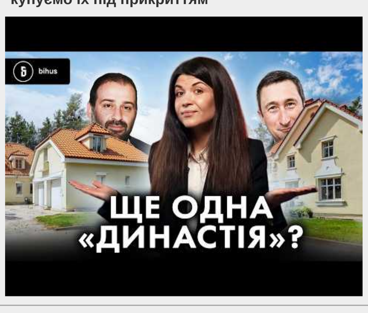

Від "мафіозної держави" до ЄС: як Чорногорія бореться з корупцією

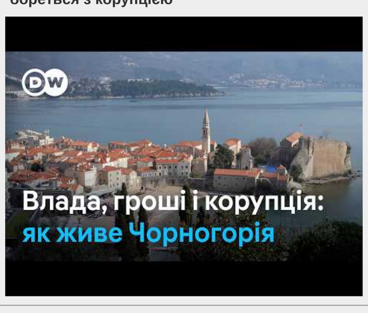

© 2011 «**АРГУМЕНТ**»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту.**Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.**. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту **argumentua.com** та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: ***uargumentum@gmail.com***